

FÓRMULA MAGISTRAL

Enric I. Canela

CATEDRÀTIC DE BIOQUÍMICA I BIOLOGIA MOLECULAR,
FACULTAT DE BIOLOGIA DE LA UB

EL DRAMA DE L'EDUCACIÓ

No fa ni un mes, l'Observatori del Sistema Universitari va publicar l'informe *Qui estudia a la universitat? Anàlisi de 15 anys d'evolució de l'accés a la universitat pública a Catalunya (2002-2017)*. El títol és prou explícit sobre l'objectiu i els continguts de l'informe.

Els resultats coincideixen amb els de l'estudi que no fa gaire va publicar Via Universitària, de la Xarxa Vives - Accés, condicions d'aprenentatge, expectatives i retorns dels estudis universitaris (2017-2019)-, del qual ja vaig parlar al juny en aquest mateix mitjà. La diferència entre els dos estudis és que aquell estava fet a partir de les dades d'una enquesta a 41.000 estudiants de vint universitats dels Països Catalans, mentre que aquest analitza l'evolució de l'accés en un moment concret.

Ambdós treballs arriben a conclusions similars respecte al que ells consideren "desigualtat en l'accés" en funció de variables socioeconòmiques. La principal conclusió és que la possibilitat d'accés a la universitat està molt condicionada per l'origen social de l'estudiant. Concretament, conclouen que la probabilitat d'accedir a la universitat dels joves amb pares universitaris és molt més alta que la dels joves amb pares amb estudis secundaris postobligatoris, i molt més que la dels joves amb pares amb estudis només obligatoris.

És substancial fer notar el canvi significatiu en la formació dels pares dels joves de 19 anys. En quinze anys, la proporció de pares amb formació universitària ha augmentat 9,7 punts percentuals, mentre que la de pares amb menys formació (només estudis obligatoris) ha disminuït en 22,8 punts percentuals.

Comparació entre la formació dels pares 2002-2017

FORMACIÓ DELS PARES	PROPORCIÓ DE PARES DELS JOVES DE 19 ANYS (%)	UNIVERSITARIS DE 17 A 25 ANYS (%)	REPRESENTACIÓ RELATIVA
	A	B	B/A
UNIVERSITÀRIA	16,5	35,4	2,15
SECUNDÀRIA POSTOBLIGATÒRIA	21,2	26,4	1,25
EDUCACIÓ OBLIGATÒRIA	62,3	38,2	0,61

FORMACIÓ DELS PARES	PROPORCIÓ DE PARES DELS JOVES DE 19 ANYS (%)	UNIVERSITARIS DE 17 A 25 ANYS (%)	REPRESENTACIÓ RELATIVA
	A	B	B/A
UNIVERSITÀRIA	26,2	47,1	1,80
SECUNDÀRIA POSTOBLIGATÒRIA	34,2	28,6	0,84
EDUCACIÓ OBLIGATÒRIA	39,5	24,3	0,62

FONT: OBSERVATORI DEL SISTEMA UNIVERSITARI

La principal conclusió és que la possibilitat d'accés a la universitat està molt condicionada per l'origen social de l'estudiant. Concretament, conclouen que la probabilitat d'accedir a la universitat dels joves amb pares universitaris és molt més alta que la dels joves amb pares amb estudis secundaris postobligatoris, i molt més que la dels joves amb pares amb estudis només obligatoris

La representació dels joves amb pares de menor formació és menor en la universitat que en la societat (24,3% davant un 39,5%), cosa que representa una pèrdua de representació del 39%. Aquesta pèrdua és gairebé idèntica a la que hi havia quinze anys abans (62,3% davant d'un 38,2%). Totes dues indiquen una disminució de la representació d'un 62%.

El fet és que la proporció de joves que accedeixen a la universitat amb pares amb estudis universitaris ha augmentat (35,4 % a 47,1%), però també s'ha incrementat la proporció dels pares corresponents (16,5% a 26,5%). És a dir, ho ha fet la base proveïdora.

Les conclusions més immediates són:

1. Els pares estan més ben formats ara que fa quinze anys.
2. Els fills de pares menys formats accedeixen a la universitat en la mateixa proporció relativa que fa quinze anys.

Globalment, l'accés a la universitat ha crescut en aquests quinze anys. La taxa d'escolarització universitària ha augmentat en uns 10 punts i se situa en un 45,9%. Aquest valor és gairebé el de la mitjana de l'OCDE, molt superior al d'Alemanya i molt per sota del de Corea, però a Alemanya la

'Education at a Glance'

L'OCDE publica cada any *Education at a Glance*. En l'edició 2019, indica que la mitjana de l'OCDE de ciutadans entre 25 i 34 anys que a Espanya no han assolit l'educació secundària potsobligatòria és del 15%. A la cua trobem, per aquest ordre, la Xina, l'Índia, Costa Rica, Mèxic, Indonèsia, Turquia, el Brasil, Espanya (32%), Colòmbia... A dalt de tot, Corea (2%).

proporció de població amb nivell postobligatori és molt alta, més del doble que la nostra, mentre que la proporció del col·lectiu que aquí s'ha quedat en la formació obligatòria és de les més altes de l'OCDE.

ACCÉS UNIVERSITARI. Cal palesar que en el grup dels que no accedeixen a la universitat hi ha els fills dels tres grups de pares, i que en aquest anys l'augment de la proporció dels que no van a la universitat ha augmentat més en el grup dels fills de pares amb formació intermèdia. El conjunt de les dades mostren que hi ha més tendència a no accedir a la universitat en el grup de pares amb menor formació, però no diria que això tingui a veure amb el preu de la matrícula, ja que afecta de manera similar tots els col·lectius. Si s'observen les dades amb detall, es veu que en el moment del gran augment del preu de les matrícules la reducció en la taxa d'accés més elevada la van tenir els fills de pares de formació intermèdia. Tot i que els preus de les matrícules van créixer, potser això no ha estat el fet determinant sobre el comportament dels estudiants.

Malgrat les oscil·lacions, les distàncies entre grups són grans, però és absurd atribuir la desigualtat a la universitat. Com mostren les dades de l'OCDE, tot i que referides a Espanya, el gran dèficit de l'educació a Catalunya és l'enorme nombre de joves que deixa els estudis al final de l'ensenyament obligatori. Gravíssim problema que hauria de solucionar la política. La qüestió és prou important perquè formi part de l'agenda de la presa de decisions sobre les polítiques a les universitats per solucionar allò que ens pugui afectar. També per ajudar a trobar solucions si els polítics ens volen escoltar, cosa improbable.